

ujedne ptice. Vsi se drže ponosno, hitri so in okretni, močni, pogumni in drzni. Sokoli imajo velike glave, lepe bistre oči, in dolge, ozko urezane peroti. Ne prevelik ali vendar močan kljun je lepo vkrivljen ter ima na gornjej čeljusti zobu podobno škrbino, dolgi prsti na hlačastih nogah so oboroženi z močnimi zavitimi kremplji. Sedè se drže po konci, a po tléh nerodno skačejo,

Sokolovo telo je krepko in okretno; po žilah se mu preliva vroča, burna kri. Barve je lepo sive, preko grla ima lep belkast pas, a po trebuhu je rudečkasto belega perja s povprečnimi progami.

Sokol prebiva povsod po gozdih, posebno ondot, kjer se nahajajo kameniti holmi in skalovite stene. Po letu živé na pare ter ne trpé drugih blizu sebe, a po zimi se družijo in potujejo proti jugu. Sokol je strah in trepet vseh majhenih in velikih ptičev, od divje gosí in race do poljskega skorjanca in vrabca. Najrajše se spušča za letèčimi pticami. Kadar dobi kako ptico na oko, letí kakor strela za njo, da človek ne more razločiti, kaj fréi po zraku. Manjšo ptico takój v zraku zadavi, a večjo tako dolgo mikásti, da pade ž njo na zemljo, kjer jo še le popolnoma umori. Čudno je pri njem to, da pustí plen, ako vidi, da ga kdo preganja. Gnezdo si najrajše dela po luknjah v skalovji, a tudi na visoka drevesa je rad postavi. V gnezdo od suhe brstí in dračja položí samica konec meseca maja po tri ali štiri rudečkasta, rujavo pikasta jajca, katera ona sama valí, a samec jo le hrani in kratkočasí z umetelnim letanjem.

Sokol se dáde izučiti, da loví druge ptice in je nosí svojemu gospodarju. V Aziji je bil lov s sokoli užé v starodavnej dóbi navaden, a to ne samo na ptice, nego tudi na čveteronoge živali: gazele, lisice, volkove i. t. d. V Evropi je lov s sokoli prišel v navado v osmem stoletji pri velikej gospódi, ki je mnogo trošila na izučene sokole. Nemški cesar Friderik II. je 1240. leta spisal celo knjigo o sokolskem lovu. Za dobro izučenega islandskega sokola je v srednjem veku marsikdo rad dal po 10.000 goldinarjev. — Ko je francoski kralj Filip Avgust oblegal mesto Akon, ušel mu je lep sokol. Ko je slišal, da so ga Turki vjeli, obetal jim je 1000 cekinov zanj, ali nij ga dobil. Angležki kralj Edvard III. je izdal postavo, da vsak, kdor bi izurjenega sokola ukradel, zapade smrti. Z lovom in učenjem sokolov so se ukvarjali posebni ljudje, katerim se je ta posel dobro izplačal, kajti večkrat je za lepega in dobro izučenega sokola dobil po 500 do 800 gold.

Za lov so najboljše samice, ki pa ne smejo biti prestare, največ po dve leti. Šola za sokole se začné v jeseni ter se navadno konča v pomladi.

Dandanes se je lov s sokoli ohranil samo še v Aziji, posebno na Tatarskem; v Belgiji, Holandiji in Francoskem so ga užé večji del opustili. Je-li so kedaj imeli lov s sokoli po našej slovenskej domovini, tega ne vem povedati, a to vem, da so se pri nas ustanovili drugi „Sokoli“, krepki in hrabri, katere nam Bog požívi in obilo pomnóži! —

Goveja živina.

Največ koristi nam daje goveja živina. Vol nam pomaga pridelovati vsakdanji kruh, daje nam meso, obútalo in obleko; zatorej je vol vsacemu kmetu najljubša žival pri hiši.

Kakor je vol potreben za oralo, tako je potrebna krava za mleko, ki je najzdravejša pijača, posebno za mlade ljudi, naj si bo užé sladko ali kislo, opresno, mrzlo ali kuhano. Iz mleka se nareja surovo maslo ali puter, ki ga na kruh radi mažemo; a preveč maslenega kruha jesti nij zdravo za želodec. Puter se ometa iz smetane (vrhnje), surove ali kuhane, ki jo otroci radi ližejo, kar pa nij dobro, ker večkrat škoduje človeškemu telesu. Iz putra se nareja maslo, dobro za zabélo in mnogotera zdravila. Tudi sira se mnogo naredi iz mleka, bodi-si užé tako imenovani laški sir v velikih hlebih, ali pa domači borovi sir v majhenih kepah. Dojna krava je prava mati za rejo otrok. A krava, pravijo, da „pri gobci molze.“ To se pravi, kdor hoče dobro molsti, treba je, da kravam dobro polaga, posebno, kadar ima tele.

Vola, kravo in tele imenujemo govejo živino, a njihovo meso imenujemo govédino, ki nam daje dobro in tečno juho. Ako se tele zakolje, imenujemo njegovo meso telétino. Kakor je vol pohleven, posebno kadar vozi, tako hudoben je bik; treba se ga je varovati.

Goveja živina po hribih je večjidel rujava, tudi rudečkasta, pa nekoliko manjša; po ravninah je večja in bela, ima dva rogova, kakor dva srpa, da se brani sovražniku. Tudi dolg rep ima, da od sebe muhe in hude obáde odganja.

Mladim volom pravimo junci ali telci, a mladim kravom telíce ali junice. V krmo jim dajemo seno, otavo in slamo. Za priboljšek je vsaka zelenjava dobra; a vsako zelišče ne daje jednako dobrega mleka. Dobé se zelišča, ki kravam mleko vzamejo, ali je pa naredé, da je rudeče kakor kri, kar nekateri neumni ljudjé mislijo, da je narejeno ali začarano. Svoje dni so imeli stari očaki velike čede volov, krav in ovac, ki so bile njihovo največje bogastvo. Še zdaj taki kmetje najboljše izhajajo, kateri imajo mnogo lepe goveje živine. — Goveja živina polje gnojí, in je rodovíti. Kjer nij goveje živine, ondu je malo kruha. Strašna nesreča je živinska kuga, nalezljiva bolezen, ki se k nam iz ptujih krajev zanese. Voli vozijo po šest, po deset let; potlej se obredé in mesarju prodajo. Krave po deset, tudi po dvajset let molzejo, potlej se opitajo in pobijó. Voli dajejo loj za lojene sveče, kožo za podplate, rogove za žlice in glavnike, dlako za sedla, stole in komate. Iz kostí se delajo gumbi in različne druge stvari. Hvaležni moramo biti dobremu Bogu za tako plemenito živino, ki nam toliko koristi donáša.

Razne stvari.

Kratkočasnice.

* Oče: Pojdi, Jožek, in poglédi, koliko je ura?

Jožek: Zdaj še nij nobena ura.

Oče: Kako to?

Jožek: Zató, ker je malo poprej dvanajst odbila, in zdaj še nij jedna ura.

* Pijaneu pade klobuk z glave. Rad bi ga pobral, pa ga ne more. Zatorej reče: „veš kaj? ako te bi jaz

hotel pobrati, potlej ležim jaz na tleh, in ti me gotovo ne vzdigneš; zató je boljše, da ležiš ti na tléh! —

* Kmet prinese pismo na pošto brez napisa. Poštni uradnik to vidéč, vpraša ga, zakaj nij napisal, kam da gré pismo? „Kaj?“ pravi kmet, „ali je treba, da vsak človek vé, komu da pišem?“